

IMPACT VAN ONDERWIJSONDERZOEK

KEYNOTE ORD 2024

Anje Ros

Lector Goed leraarschap, goed leiderschap

Kenniscentrum YES en kenniscentrum leven Lang Ontwikkelen

Fontys

Inhoud

- Ontwikkeling in opvattingen over impact en kennisbenutting
- Naar een ecosysteem voor kennisbenutting
- Rol van verschillende actoren: praktijk vaak onderbelicht
- Conclusie: wat betekent dit voor onderzoekers

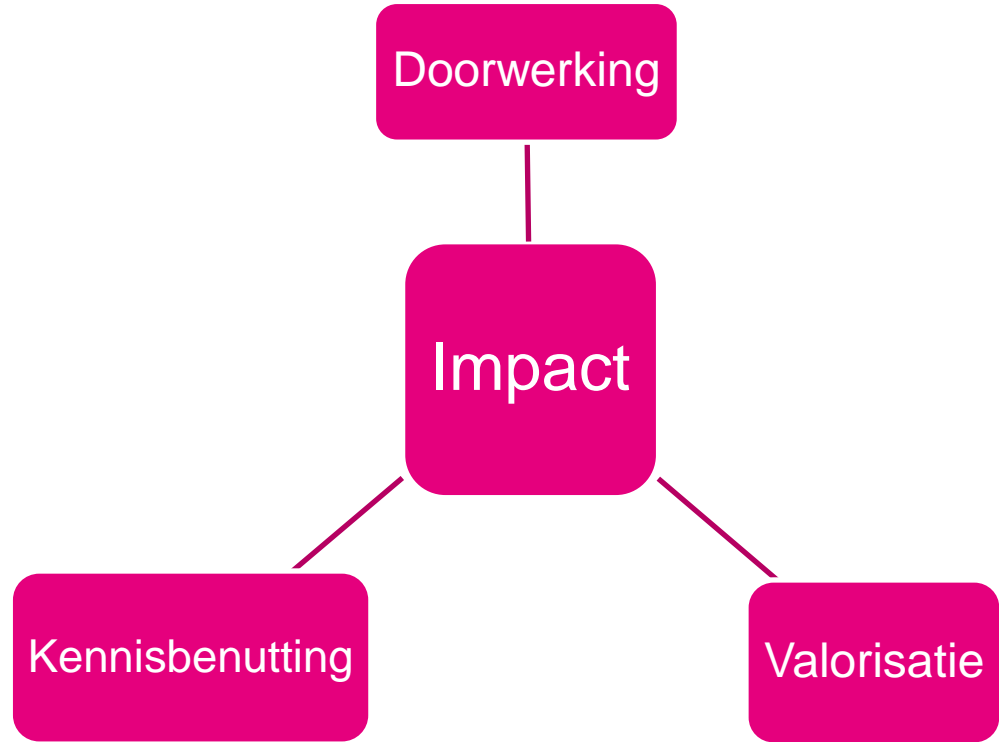
In samenwerking met:

- Henderijn Heldens en Linda van den Bergh
- Collega's van het Lectorenplatform Leiderschap in het onderwijs
- Collega's lectoraat en kenniscentrum Fontys
- Heel veel leraren, schoolleiders en bestuurders, beleidsadviseurs en onderzoekers

Impact?

Hoe kunnen we bevorderen dat onderzoek(skennis) wordt gebruikt om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren?

Leestip: [lectorale rede](#) van Van Vliet (2020)

Even in gesprek:

Met welk onderzoek heb jij de meeste impact gemaakt?

- Welke impact heb je gerealiseerd?
- Wat maakte dat dit onderzoek impact had?

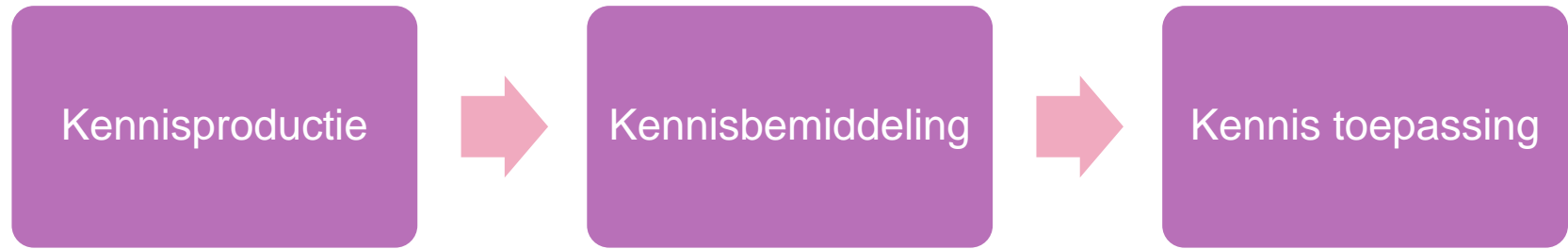
Drie modellen voor kennisbenutting:

1) Lineair model

2) Relationeel model

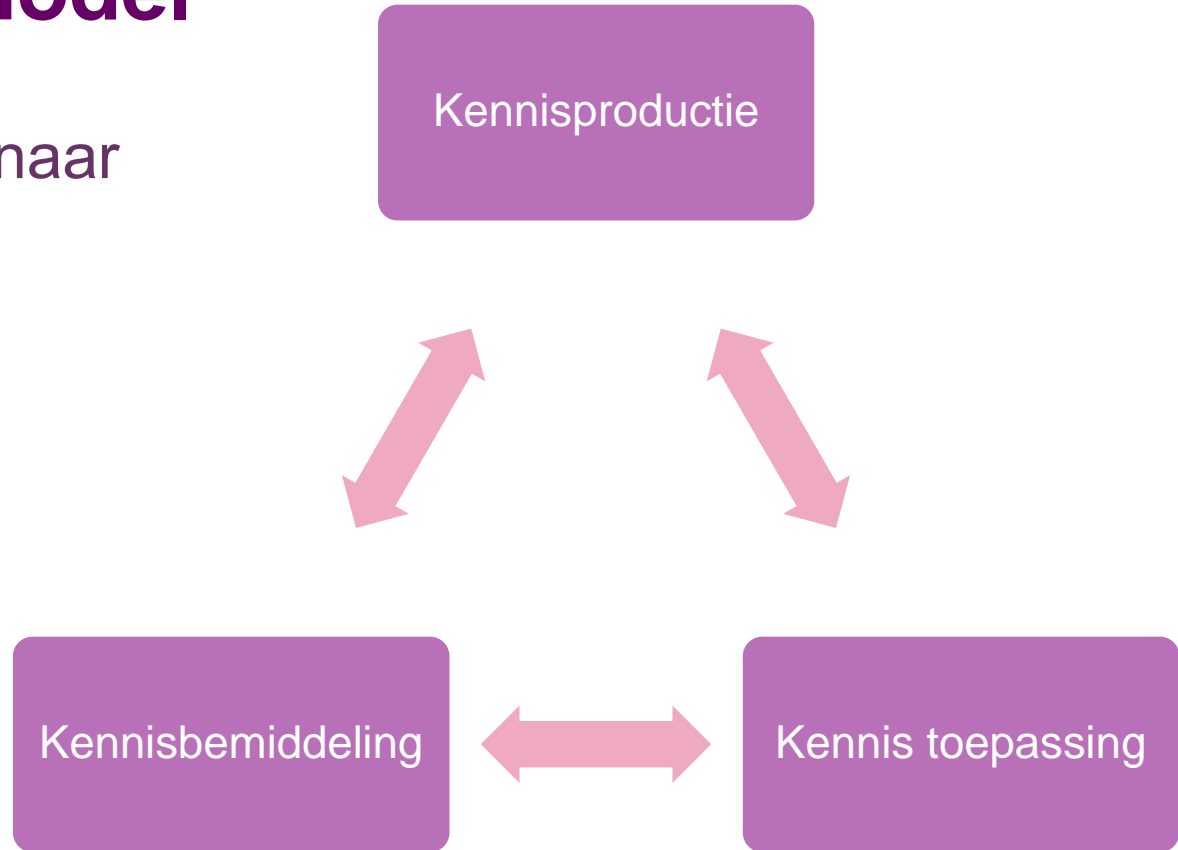
3) Systemisch model

1) Lineair model

2) Relationeel model

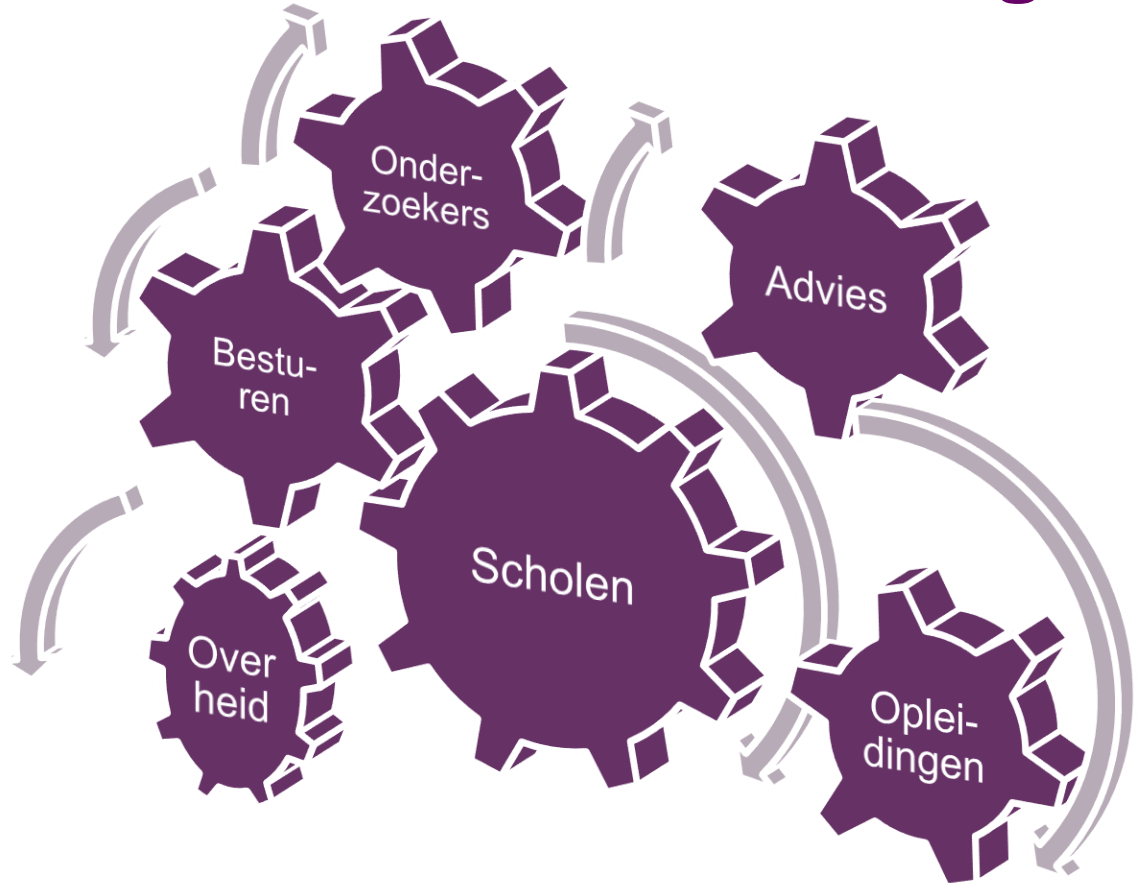
- Van 'research push' naar 'user pull'
- Samen onderzoek uitvoeren

3) Systemisch model van kennisbenutting

Kennisinfrastructuur als ecosysteem

- Gezamenlijke verantwoordelijkheid
- Ieder vanuit eigen rol en expertise
- Wederkerige relaties
- Ontmoeting en interactie

Systemisch model (OECD, 2022)

Kennis

Leiderschap

Netwerken en communicatie

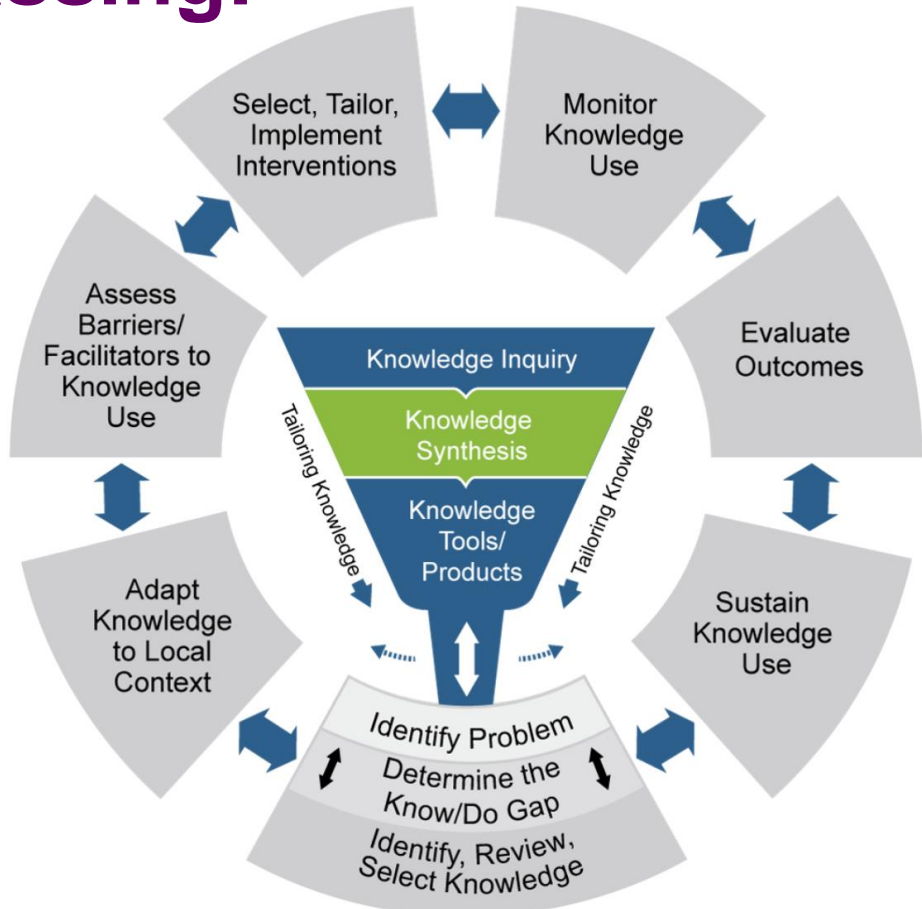
Kennis – gebruik in de praktijk

- Probleem van taal: definiëring van concepten
- Kennis ‘vertaald’ naar specifieke context
- Toepassing geïntegreerd in (nieuwe) routines
- Niet individueel, maar als team

Van kennis naar toepassing:

Knowledge-to-action framework
Knowledge creation and action cycle
(Crocket, 2017)

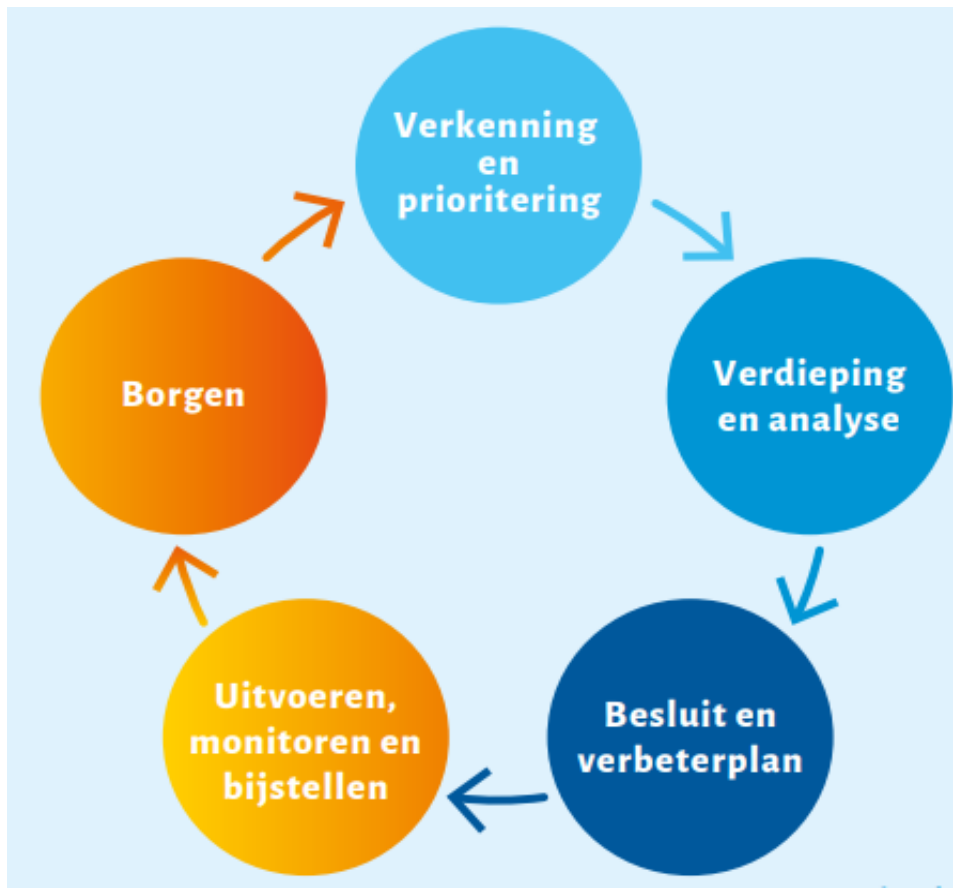
Leidraad Werken aan onderwijsverbetering

Cyclische aanpak

Start:

- urgent verbeterpunt
- PLG

Leestip: [Leidraad](#)

1) Verkenning en prioritering

Verkenning

- Wat is precies het probleem?
- Hoe groot is het?
- Wie ervaart het als een probleem?
- Waarom is het een probleem?
- Wat is al eerder geprobeerd?

Afbakening en focus

Figuur 1:
Cyclisch werken^{5,7}

2) Verdieping en analyse

Verdieping in de literatuur:

- Wat is er al over bekend?
- Wat is een kansrijke, effectieve aanpak?
- Wat zijn condities?
- Waarom werkt het (werkzame mechanismes)?

Hoe doen we het nu?

- Wat is de huidige situatie?
- Verschillen tussen leraren?
- Welke knelpunten ervaren leraren?
- Wat willen ze behouden?

Figuur 1:
Cyclisch werken^{5,7}

3) Besluit en verbeterplan

Gezamenlijk besluit op basis van literatuur en huidige situatie:

- Wat gaan we verbeteren
- Wetend waar we op moeten letten

Verbeterplan:

- Wie doet wat, wanneer
- Pilot of alle leraren
- Conditie

Figuur 1:
Cyclisch werken^{5,7}

4) Uitvoeren, monitoren en bijstellen

Bevragen:

- Lukt om de verbetering uit te voeren zoals bedoeld?
- Zijn alle condities vervuld?
- Is het realistisch om vol te houden?
- Werkt het voor alle leerlingen?
- Welke aanpassingen zijn nog nodig (met behoud van werkzame mechanismes)?

5) Borgen

In structuur:

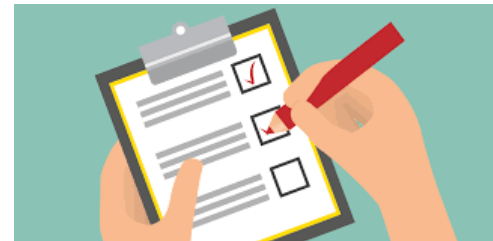
- Nieuwe werkwijze vastleggen
- Kwaliteitskaart met bandbreedte

In persoon:

- Iemand checkt regelmatig
- Zo nodig: nieuwe cyclus

Figuur 1:
Cyclisch werken^{5,7}

Wat levert deze aanpak op?

Illusie van opschaling

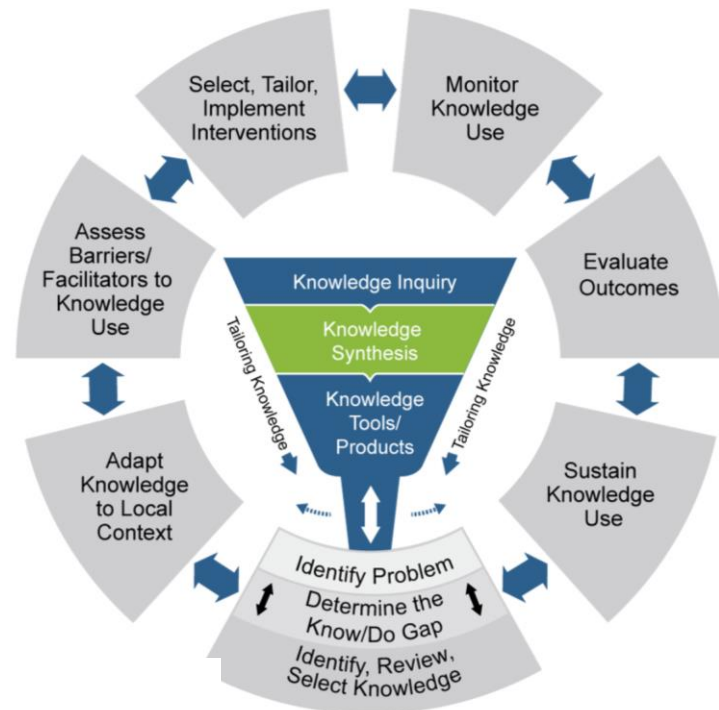
Duurzaam veranderen van routines vraagt:

- Ervaren urgentie
- Gedragen besluitvorming
- Finetuning aan eigen context en taal
- Voorwaarden gerealiseerd (haalbaarheid)
- Borging

Kennisbenutting

Kennis nodig:

- Wat werkt wanneer
 - (context, condities)
- Werkzame mechanismes

ONDERWIJSKENNIS
van het NRO

Vertaalslag: rol van kennisproducten/tools

Hulpmiddel voor scholen om vertaalslag te maken:

- Ijkkpunten (scan): om beoogde kwaliteit/ambities te bepalen
- Concrete contextrijke voorbeelden
- Aanzetten tot actie: plan van aanpak
- Laagdrempelig, passende taal, autonomie-ondersteunend

Voorbeelden: [Onderzoekscultuur](#), [Startende leraren](#), [Inclusie & Diversiteit](#)

2 Rol van leiderschap

Lerende organisatie

School die het vermogen heeft om zich routinematig en systematisch te ontwikkelen en te innoveren en zich kan aanpassen aan nieuwe ontwikkelingen en omstandigheden (Kools, 2020)

Van belang op school- en bestuursniveau:

- Aantrekkelijk werkgeverschap
- Versterken van de onderwijskwaliteit
- Omgaan met complexe vraagstukken
- Integrale aanpak: onderwijsbeleid, HR-beleid, kwaliteitsbeleid, financieel beleid

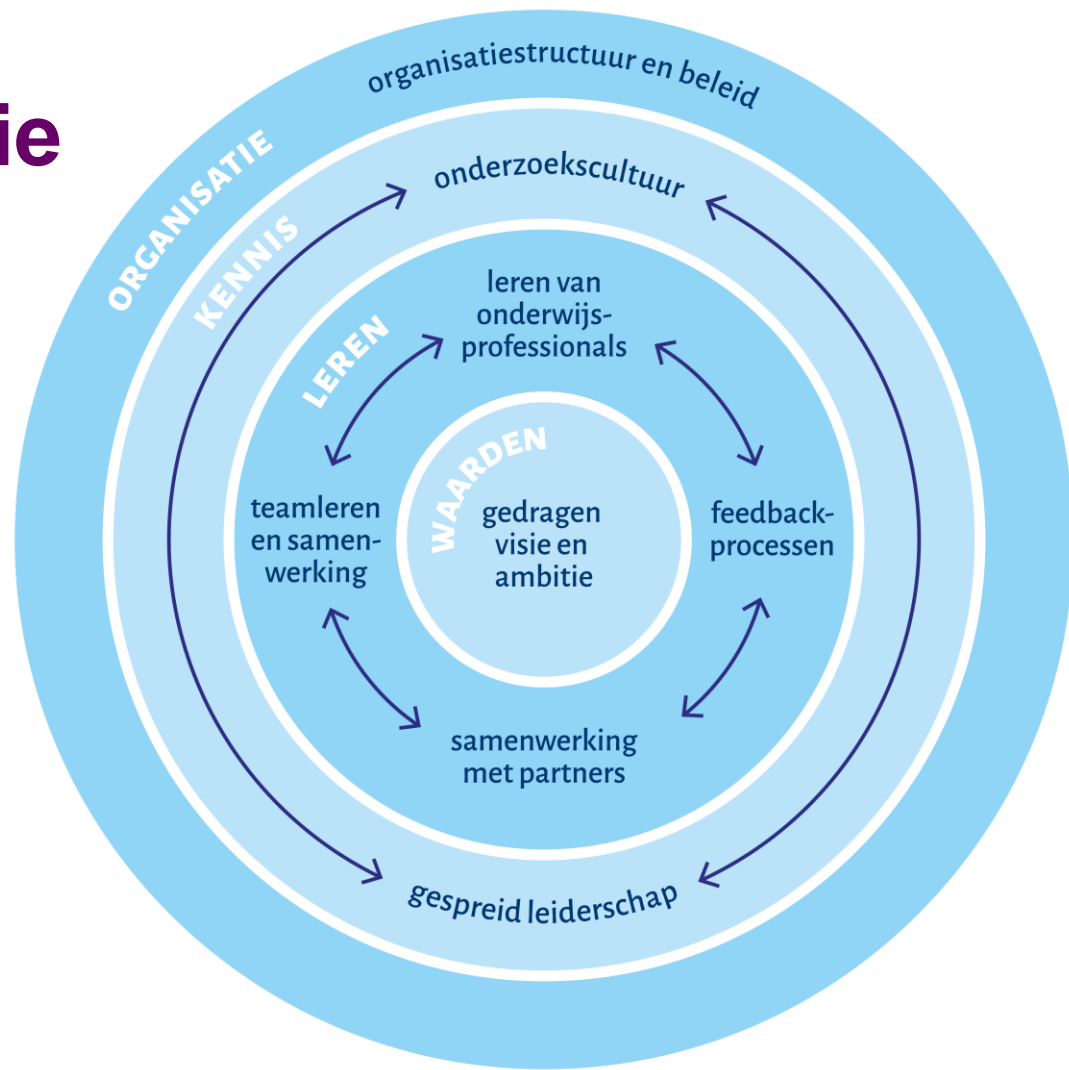
Leestips: [Proefschrift Marco Kools](#); [Openbare les van Annemarie Neeleman](#)

Lerende organisatie

Op basis van Kools, 2020;
Marsick & Watkins, 1990

Model met 8 dimensies op 4 niveaus

Bekijktip: [Dossier Lerende organisatie](#)

Complexe vraagstukken leiderschap

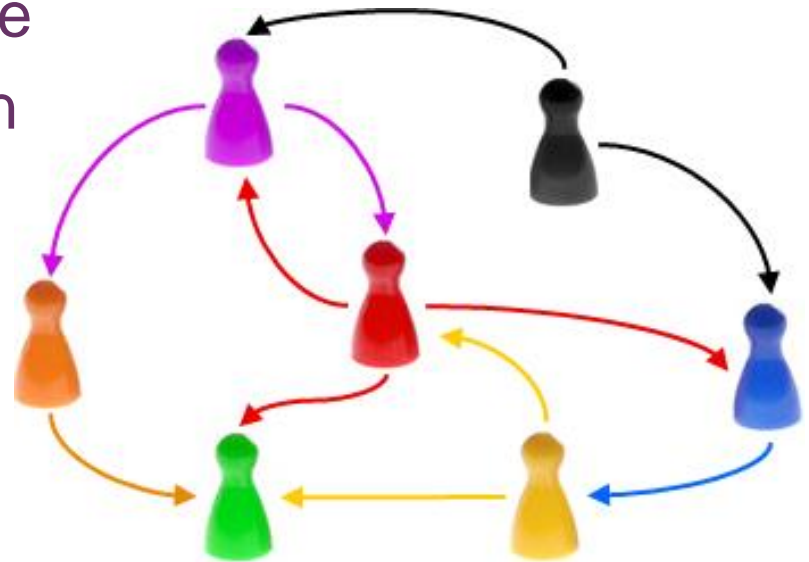
- Realiseren van kwaliteitsbesef, externe blik
- Aantrekkelijk werkgeverschap - lerarentekort
 - Loopbaanbeleid, doorgroeimogelijkheden
 - Voorkomen dat leraren de klas uit groeien
- Streven naar gespreid leiderschap op alle niveaus
- Stimuleren dat scholen van elkaar/partners leren (in bestuur/wijk)
- Organiseren van diversiteit aan expertise (bv voor inclusief onderwijs)

3 Netwerken tussen actoren

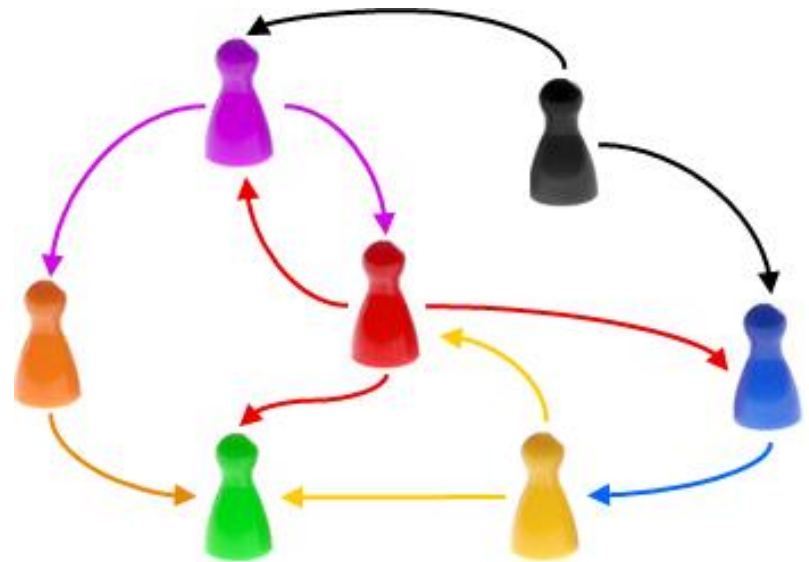
Interactie tussen actoren

- Erkennen van elkaars belangen en expertise
- Wederkerigheid, interdependentie
- Werken aan gezamenlijke doelen
- Wederzijds begrip en respect

Actoren

- Praktijk: lerarenteams, schoolleiders, besturen
- Onderzoek: onderzoekers in hbo, wo, onderzoeksbureaus, scholen, NRO
- Opleidingen
- Overheid
- Inspectie
- Adviesbureaus, expertisecentra
- ...

Netwerken

Vele mooie voorbeelden (LOLN)

- Onderzoekswerkplaatsen, bv POINT
- Kennisnetwerk Lerende leraren
- Sprong-projecten, projecten Versterken samenwerking in de regio
- Trajecten in kader van Samen Opleiden
- Practoraten, primoraten, auctoraten
- Programma's bv Voortgezet leren

Maar:

- Ook nog veel scholen niet betrokken

Kijktip: [Toolkit Samen innoveren in innovatieteams](#)

Rol van opleidingen

Ontwikkeling kennisbenuttingsvaardigheden

- Onderzoek in de opleiding: van 'academisch' onderzoek naar onderzoekend vermogen
- Samenwerken en netwerken

Intermediairs in Partnerschappen

Samen Opleiden

Rol van de Professional Doctorate

7 Hogescholen: pilot PD Leren & professionaliseren

- Post-master
- Leidt op tot hooggekwalificeerde professionals die leren te interveniëren in complexe praktijken
- Doel: impact in de praktijk

Leren &
Professionaliseren

Rol van overheid

Landelijke kaders

Projecten: aandacht voor kennisbenutting

- Groeifondsprojecten NAPL en Ontwikkelkracht
- NPO, Basisvaardigheden

Maar:

- Veel nadruk op leraarniveau

Rol van onderzoekers

*Creëren van impact begint
niet als het onderzoek klaar is,
niet bij de start van het onderzoek,
maar daarvoor*

Bevorderen van impact

- Aansluiten bij vraagstukken die leven in scholen
- Kiezen van onderzoeksmethodieken die bijdragen aan dialoog en netwerkvorming
- Vanuit een systemische blik, samenwerking met verschillende disciplines
- Ontwikkelen van kennisproducten op basis van synthese, concreet, toepassing in context, vindbaar
- Betrekken van praktijk-expertise (feedback vragen)
- Ondersteunen van kennisbenutting, lerende organisatie

Expertise voor impact

- Kennis van (diverse) praktijkcontexten
- Flexibiliteit: aansluiten bij veranderende behoeften
- Impactsensitiviteit: gevoeligheid voor kansen om impact te creëren
- Broker-expertise: vaardigheden in netwerken, samenwerken, juiste taal
- Ontwerpvaardigheden: voor kennisproducten

Even een onderzoekje

- Naar menti.com Use code 5821 7726

Wifi: sms 7873

Dagcode: tiu93

Conclusie

- Samenspel kennisbenutting en (impact van) onderzoek is een **complex proces** met vele actoren
- Internationaal is Nederland een goede middenmotor
- Mooie stappen gezet:
 - Praktijkgericht onderzoek, naast fundamenteel onderzoek
 - Onderwijskennis.nl, rol NRO
 - Onderzoek in de opleiding
 - Empowerment van leraren, in scholen als lerende organisaties
 - Vele netwerken
- Maar er is ook nog veel te doen

Oproep

- Laten we als onderzoekers onze verantwoordelijkheid nemen in het ecosysteem van de kennisinfrastructuur
- Op basis van ons inzicht in de werking van de kennisinfrastructuur
- Zorgen voor ‘bruikbare’, overzichtelijke kennis
- Steunen van andere actoren in het pakken van hun rol in de kennisinfrastructuur